

TTK m. 367 KAPSAMINDA BANKA KREDİ KOMİTESİNİN KONUMU VE HUKUKİ NİTELİĞİ

Himmet KOÇ*

ÖZET

Banka kredi komiteleri, Bank m. 51 uyarınca kurulmaları yönetim kurulunun inisiyatifine bırakılan yapılanmalardır. Genel olarak yönetim kurulunun denetimi altında çalışan kredi komiteleri, adından da anlaşılacağı üzere bir komite hüviyetinde gibi görünmektedir. Fakat bu birimler, muhakeme yapıp kredi açılmasına karar verme yetkisini yönetim kurulundan devralmaktadırlar. Bu özellikleri kredi komitelerini TTK m. 367 anlamında yetki devralan murahhaslara yaklaştırsa da, kredi komitelerinin yetki devraldığı da tam manasıyla söylenemez. Zira kredi komitesinin oy birliğiyle vereceği kararlar doğrudan yürürlük kazanacakken; oy çokluğuyla vereceği kararlar yönetim kurulunda oylanacaktır. Bu nedenle, kredi komitelerine, kendine özgü bir şekilde yönetim yetkisi devralmış bir birim denilebilir. Kredi komitesi üyelerinin sorumluluk rejimi de bu çerçevede belirlenmelidir.

Anahtar Kelimeler: kredi komitesi, yetki devri, yönetimin devri, komite, sorumluluk.

POSITION AND LEGAL CHARACTER OF THE BANK CREDIT COMMITTEE ACCORDING TO TURKISH COMMERCIAL CODE ART. 367.

ABSTRACT

Bank credit committees establishes in accordance with the inseperable of the board of directors' judgement according to Law of Banking Art. 51. In general, credit committees, working under the supervision of the board of directors. As the name suggests a committee to seem like a commitee. But these units takes over; procedural and the opening of the credit decision making authority across the board of directors. This special features of credit committees in terms of Turkish Commercial Code Art. 367 draw near or over the authority of the executive director. But we can harshly say that credit committees also took over the full authority. Because the credit committee's unanimity decisions will acquire directly validity. But majority decisions of the credit committee will be voted at the board of directors. For this reason the credit committees, has a unique way took over the authority of the management may be called the a unit. The regime of responsibility for the members of the credit committee in this framework should be identified.

Keywords: credit committee, delegation, conferral of management, committee, responsibility.

* Araştırma Görevlisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi.
e-posta: (himmetkoc92@gmail.com).

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 25/05/2017

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 07/07/2017

I. TTK m. 367 KAPSAMINDA ANONİM ŞİRKETLERDE YÖNETİMİN DEVRİ

A. Yönetim Yetkisi

Yönetim kavramı sözlükte “*yönetme işi, çekip çevirme, idare*” tanımlanmıştır¹. Bu bağlamda yönetim kurulunun yapacağı pek çok iş ve işlem yönetim kavramının içine dahil olacaktır². Örneğin anonim şirket tüzel kişiliği ile pay sahipleri arasındaki koordinasyonun sürdürülmesi görevi, yönetim kurulunun yönetim yükümlerinden bir tanesidir³. Anonim şirketler hukukunda ise “yönetim” kavramı iki anlamda kullanılmaktadır. Bu kavram ilk olarak yönetim organına verilen görevi ifade eder. Bu anlamda yönetim bir işlemdir. Bu işlevin bir kısmı kanunda ve esas sözleşmede öngörülen görevlerden, bir kısmı da şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için yapılması gereken işlemler ve alınması gereken kararlardan oluşur⁴. İkinci anlamı ile “yönetim”, anonim şirketlerde yönetim işlevini yerine getiren kişi veya kişilerin, kurulun; diğer bir ifadeyle örgütün adıdır. TTK m. 374/1’e göre yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim konusunda yetkilidir. Ayrıca TTK m. 367/2’deki “*yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulu üyelerine aittir*” ifadesi yönetimin bu ikinci anlamını açıkça ifade eder niteliktedir⁵.

Yönetim yükümlülüğü 6102 sayılı TTK ile sadece yönetim kuruluna verilmiştir. Öyle ki TTK m. 365/1 hükmündeki “*Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur*” şeklindeki ifade ile bu durum açıkça

¹ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5857b37b452396.01167371. (Erişim Tarihi: 19.12.2016).

² ÇEVİK, Orhan Nuri: Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002. 420.; DOĞAN, Beşir Fatih: Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, Vedat Kitapçılık. İstanbul, 2011. 420.; BARLASS, İrfan: Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2006. 16.

³ BİLGİLİ, Fatih, DEMİRKAPI, Ertan: Şirketler Hukuku Dersleri, 4. Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2015. 233.; PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, Ankara, 2016. 472.; KIRCA, İsmail; ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal; MANAVGAT Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1. Ankara: BTHAE Yayınları, Ankara, 2013. 526.

⁴ BAHTİYAR, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 10. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2016. 212.; TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2015. 237, N. 12-28.

⁵ BİLGİLİ, Demirkapı. 247.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 528.; TEKİNALP. 238, N. 12-28.; DOĞAN, Beşir. Fatih: “Yönetim Kurulunun Devredilemez Yetkileri ve Yönetim Yetkisinin Devri”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18(2), 624.

ortaya konulmuştur⁶. Burada belirtilen “şirketi yönetme” kavramı, yönetim kuruluna bir yükümlülük, bir görev olarak bırakılmıştır. Fıkranın devamında, kanunda yer alan istisnai hükümlerin saklı tutulduğu belirtilmektedir. Bu istisnalardan bir tanesi de yönetim yetkilerinin devridir. Yani anonim şirketi yönetme yetkisi esasen yönetim kurulunun elindeyken, yönetim kurulu bu yetkisini kendi üyelerinden bir veya birkaçına ya da kurul üyesi olmayan üçüncü bir kişiye devretmişse; işte söz konusu bu devir 365. maddede belirtilen genel kuralın istisnasını oluşturacaktır.

Anonim şirketlerde başlıca yönetim organı yönetim kurulu olup, bu organın organizasyonu da büyük önem arz etmektedir. Yönetim kurulunun organizasyonu şirketin yapısına, sermayesine, işletme konularına göre değişebilecektir. İsviçre ve Türk hukuk sisteminde yönetim organizasyonları ile ilgili yasal düzenlemeler esnek olduğundan, her anonim şirket kendi yapısına uygun organizasyonu belirleyebilme olanağına sahiptir. Ancak kanunda belirli şekil şartları aranmakla birlikte yönetim kurulunun yetkileri bakımından bazı emredici hükümler de öngörülmüştür⁷.

B. Yönetim Sistemleri

Anonim şirketler hukukunda idare ve denetim yetkilerinin şirket organizasyonu içindeki dağılımına ilişkin olarak başlıca iki sistem vardır. Bunlardan ilki olan kuvvetler birliği ilkesine dayalı “*Yönetim Kurulu Sistemi*” (Monist Sistem)’nde; şirketin idaresi ile şirketin gözetimi birbirinden ayrılmamış, her iki görev de yönetim kuruluna bırakılmıştır⁸. Bu yapıdaki bir yönetim kurulu, icrai yetkilere sahip üyeler ile icra yetkisi olmayıp sadece gözetim görevi olan üyeler olarak iki gruptan oluşur⁹. İki işlevi de tek bir yönetim organı kendi üyeleri aracılığıyla yerine getirebilir¹⁰.

Yönetim sistemlerinden ikincisi olan ve kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan “*Gözetim Kurulu Sistemi*” (Düalist Sistem) ise, yönetim organının yanın-

⁶ BAHTİYAR. 210.; BİLGİLİ, DEMİRKAPI. 223.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. (2013). 531.; AYDIN, Fazıl: En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Anonim Şirketler, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013. 258.

⁷ PULAŞLI, Şerh. 961.

⁸ ÜNAL, Ahmet Cemil: “CEO’nun Konumunun Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”, Legal Hukuk Dergisi, 12(133), 23.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. (2013). 530.; AKDAĞ GÜNEY, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2016. 69.

⁹ AKDAĞ. 69.

¹⁰ DOĞAN, Organizasyon. 24.

da ayrı bir gözetim organının varlığını da arayan bir düzeni benimsemiştir¹¹. Düalist sistemde, yönetim organı ve gözetim organı şeklinde iki farklı organ bulunur. Bu sistemde monist sistemden farklı olarak idare organının üyeleri, gözetim organınca seçilir¹² ve yine onun tarafından görevden alınır¹³. Gözetim kurulu sistemi Almanya ve Avusturya gibi ülkelerde kullanılmakla birlikte, “*Alman anonim şirketlerin karakteristik özelliğidir*”¹⁴. Gözetim kurulu sisteminde, yönetimde görev alacak organın üyelerini seçme ve azletme yetkileri gözetim kurulundadır¹⁵.

Yönetim sistemlerinden üçüncü ve son olanı da “*Karma Sistem*”dir. Karma sistemi benimseyen ülkeler arasında İsviçre ve Türkiye bulunmaktadır. Bu sisteme göre anonim şirket yönetim kurulu esasen monist sistemi belirlemiştir. Monist sistemin belirlenmesinden sonra yönetim kuruluna yetki devri yoluyla, düalist sisteme yaklaştırma yetkisi verilmiştir¹⁶.

6102 sayılı TTK’daki yeni düzenlemeler ile yönetim kurulunun yapılandırılmasında “*Esnek Kurul Sistemi*”¹⁷ benimsenmiştir. TTK m. 367 hükmü ile yönetim yetkilerinin bazı yönetim kurulu üyelerine veya üçüncü kişilere bırakılabileceği düzenlenerek yönetim kurulu üyelerinin tümünün, idare yetkisini haiz olmayan bir nevi gözetim kurulu üyesine dönüştürülmesine imkan verilmiş ve düalist sisteme uygun yapılanmanın önü açılmıştır. Ancak bu düzenlemenin tam anlamıyla bir düalist sisteme imkan vermediğini de belirtmek gerekir. Zira yönetim kurulu, TTK m. 375’te ve muhtelif maddelerde düzenlenen devredilemez ve vazgeçilemez yetki ve görevlerini düalist sistemde öngörülen düzenden farklı olarak hiçbir kişiye, organa, komiteye veya gruplara devredemez. TTK 367. maddenin gerekçesinde de belirtildiği gibi; TTK monist sistemi benimsemiştir. Ancak TTK ile şirketlere bu sistemi katı biçimde uygulamak yerine istedikleri zaman esneterek düalist sisteme yaklaştırma imkanı

¹¹ ÜNAL, Ahmet Cemil. 24.; Kırcı, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 529.; DOĞAN, Organizasyon. 26 vd.; AKDAĞ. 70.

¹² ÜNAL, Mustafa: “Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması”. BATİDER, XI(3), 1982. 53.

¹³ BİLGİLİ, DEMİRKAPI. 223.; AKDAĞ. 70.; DOĞAN, Organizasyon. 27.

¹⁴ ÜNAL, Mustafa. 49.; AKDAĞ. 70.

¹⁵ AKDAĞ. 71.

¹⁶ AKDAĞ. 72.

¹⁷ TEKİNALP. 224, N. 12-04.; ŞENER, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıkları Hukuku Ders Kitabı, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015. 367.

sunulmaktadır¹⁸. Bu da TTK sisteminde esnek kurul sisteminin benimsendiğini açıkça göstermektedir.

C. Yönetimin Devri

Yönetim kurulunun şirketi yönetme yetkisinin başkalarına devredilmesiyle sonuçlanan bir durum olan yönetimin devri, TTK m. 367’de düzenlenmiştir. 6762 sayılı Ticaret Kanunu’nda da var olan yönetimin devri konusu, yeni TTK ile daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Yönetimin devri ifadesinden maksat, şirketin idaresine ilişkin özellik arz eden birtakım eylemleri yapma yetkisini ya da yetkilerini yönetim kurulunun kendi üzerinden bir üyeye ya da üçüncü kişiye bırakmasıdır¹⁹. Bu eylemler, genel kurulda alınan kararların pratiğe dökülmesi yönünde olabileceği gibi, şirketin amaçları doğrultusunda hareket edilebilecek her türlü eylem de olabilir²⁰. Burada önem arz eden nokta, bu yönetim yetkilerinin tamamının ya da bazılarının²¹ yönetim kurulunun uhdesinden çıkarılıp başka kişilere devredilmesidir. Devir yönetim kurulu üyesine²² yapılabileceği gibi, yönetim kurulu üyesi olmayan bir üçüncü kişiye de yapılabilmektedir. Yönetim yetkilerinin devredilebilmesinin sınırını TTK m. 375’te düzenlenen devredilemez görev ve yetkiler oluşturmaktadır²³.

Yönetimin devri müessesesi anonim şirket yönetim kurullarının karşılaştığı bazı zorlukları bertaraf etme amacına hizmet etmektedir. Yönetimin devriyle birlikte anonim şirket yönetim kurulları, bu yetkilerini uzman kişilere devredecek; işlemleri hızlandıracak ve sonuçta da hem zamandan hem de emekten tasarruf edeceklerdir. Ayrıca yönetim kurulu, yönetim yetkilerinin tamamını devrederek bir gözetim organı hüviyetine kavuşabilecektir²⁴. Yönetim kurulunun, yetki devri sonrasında gözetim organı konumuna gelmesi

¹⁸ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 530.

¹⁹ TEKİNALP. 247, N. 12-49.; AKDAĞ. 83.; PULAŞLI, Şirketler. 445.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 592.; DOĞAN, Organizasyon. 115 vd.; BAHTİYAR. 223.

²⁰ TEKİNALP. 432, N. 16-59.

²¹ TEKİNALP. 253, N. 12-63.

²² Tüzel kişinin anonim şirket yönetim kurulu üyeliği ile ilgili ayrıntılı olarak bkz. CAN, Mehmet Çelebi: “Banka Yönetim Kurulu Üyesi Olarak Tüzel Kişi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi” Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 1, 27 vd.

²³ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 592.

²⁴ KARACA, Bedir: Anonim Ortaklıklarda Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010. 17.; PULAŞLI, Şirketler. 445.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 592.; TEKİNALP. 437, N. 16-69.; DOĞAN, Organizasyon. 224.

durumu eTTK döneminde de mevcuttu²⁵. Özellikle nispeten küçük şirketlerde ve aile şirketlerinde yönetim yetkilerinin tamamı, kurul olarak yönetim kurulu tarafından kullanılır; fakat şirket büyüdükçe işlem hacmi de genişler ve yönetim kurulunun külli bir şekilde her iş ve işlemleri yapması güçleşir. Bu durumda da her konuyla alakalı uzman kişilerin, uzmanlıklarıyla ilgili konularda işleri yönetmesi gerekliliği de artar²⁶. Bu nedenle denilebilir ki şirket ne kadar büyükse, yönetim yetkilerinin devredilmesinin gerekliliği de o kadar fazladır.

D. Yönetimin Devrinin Amaç ve Faydaları

Anonim şirketlerde yönetim yetkilerinin devrinin çeşitli amaçları olabilmektedir. Yönetim kurulu, farklı saiklerle hareket ederek kendi uhdesinde olan yönetim yetkilerini üye ya da üçüncü kişilere devredilebilmektedir. Kanununun cevaz verdiği ölçüde, kanunen aranan şartlara uyularak yapılan yönetim yetkilerinin devrinin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Yönetimin uzmana devri

Yönetimin devrinin belki de en temel amacı, şirket yönetiminde daha profesyonel kişilerin rol almalarının istenmesidir²⁷. Buradaki amaç, her bir yönetim yetkisini mümkün olduğu müddetçe uzmanlaşmış kişi ya da kişilere devredilmesidir²⁸. Her bir yönetim yetkisi sadece uzman olan kişi ya da kişilere devredilerek işlemlerin daha düzgün olması ve şirketin amaçlarına daha sağlam adımlarla ulaşması sağlanabilmektedir.

Bu duruma bir örnek vermek gerekirse; 9 kişiden oluşmakta olan bir anonim şirket yönetim kurulunda sadece bir üye iş hukuku alanında doktora yapmışsa ve o üyenin sendikalar hukuku konusunda geçmişte iş tecrübesi de varsa söz konusu üye personel alımı konusunda profesyonel kabul edilebilir. Anonim şirkete işçi alımı konusundaki yönetim yetkisi söz konusu yönetim kurulu üyesine devredilebilir. Bu sayede yönetim devrinin temel amaçlarından biri olan, yetkilerin uzman kişiye devredilmesi amacına uygun hareket edilmiş olacaktır. Bu amaç gerçekleştirildiği takdirde de şirket yönetimi daha

²⁵ FRANKO, Nisim: “Anonim Şirketlerde Murahhas Azanın Hukuki Durumu”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, BTHAE Yayınları, Ankara, 35.

²⁶ AKDAĞ. 83.; DOĞAN, Organizasyon. 113.

²⁷ BİLGİLİ, DEMİRKAPI. 247. Doğan, Organizasyon. 117.

²⁸ AKSOY, Mehmet Ali: “Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu”. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Oğuz Kürşat ÜNAL’a Armağan. C. XVII S. 1-2, 2013, 46.

profesyonel bir hale bürünmüş olacaktır. Söz konusu durum aynı zamanda kurumsal yönetim ilkelerinin ruhuna da uygundur²⁹. Yetkilerin uzmana devriyle alakalı bir örnek de finansal konularla ilgili olarak verilebilir. Yönetim kurulunda muhasebe alanlarıyla alakalı olarak iş deneyimi olan bir yönetim kurulu üyesi bulunmaktaysa, şirketin finansal tablolarının hazırlanmasından gerekli muhasebe standartlarının sağlanmasına kadar olan işlemlerle alakalı olarak söz konusu üyeye bu alandaki yönetim yetkileri bırakılabilir. Bu sayede de profesyonelleşmenin önü açılmış ve yetkiler uzman kişilere devredilmiş olacaktır.

2. İş bölümünü sağlama

İş bölümü her alanda olduğu üzere anonim şirketler hukukunda da önemli bir yere sahiptir. İş bölümü kavramı, şirketin yönetim ve organizasyon bütünlüğü açısından olduğu kadar kurumsal yönetim ilkelerinin bir gereği olarak da büyük önem arz eder. İş bölümünün gerçekleştirilmesi sayesinde şirket yönetiminin daha etkin bir şekilde yürütülmesi amaçlanır³⁰. İş bölümü anonim şirkette uzmanlaşma ve branşlaşmayı sağlar. Bu sayede herkes kendi görev alanını bilerek hareket eder³¹. Şirket organizasyonu, iş bölümünün yapılmasıyla daha sağlam temeller üzerine kurulmuş olur. İş bölümü yapılmazsa anonim şirketlerde adeta bir kaos ortamı oluşabilir. Bir yönetim yetkisinin kullanılması için o konu hakkında bilgi sahibi olmayan insanların da işlem yapması demek, şirkette büyük zararlara sebebiyet verebilir.

İş bölümü amaçlanarak yönetim yetkilerinin devrinden sonra yönetim yetkileri kendisine devredilmemiş yönetim kurulu üyeleri kalabilir. İşte bu üyeler, yönetim yetkilerini devralan kişiler üzerinde gözetim görevlerini ifa edeceklerdir³². Söz konusu üyeleri gözetim görevlerini ifa etmeleri de iş bölümünün bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. Sorumluluktan kurtulma

Yönetimin devrinin amaçlarından bir diğeri de sorumluluğun devridir. Yönetimin devriyle birlikte sorumluluk da devralana geçmektedir³³. Bu saye-

²⁹ AKSOY. 46.

³⁰ BİLGİLİ, DEMİRKAPI. 247.; AKDAĞ. 83.; DOĞAN, Organizasyon. 117.

³¹ ÇEVİK. 420.

³² KARACA. 17.; PULAŞLI, Şirketler. 445.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 592.; TEKİNALP. 437, N. 16-69.; DOĞAN, Organizasyon. 224.

³³ TEKİNALP. 436, N. 16-67.; TEKİNALP. 253, N. 12-64.; FRANKO. 35.

de hiçbir yönetim kurulu üyesi, yeterli derecede bilgi sahibi olmadığı alanlarla ilgili sorumlu olmak zorunda kalmamaktadır. Aynı şekilde yönetim kurulunun, devredilen yetkilere ilişkin organsal sorumluluğu da ortadan kalkar. Murahhas üye ve murahhas müdürlerin tabi oldukları sorumluluk rejiminde genel olarak sorumlulukları TTK m. 553/1 hükmü ile belirlenmiştir. Mezkur fıkra, kusurlu sorumluluk esasına dayanmaktadır³⁴. İlgili fıkraya göre, maddede ismi zikredilen kişiler, dolayısıyla da murahhaslar, kanundan ya da esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde bundan sorumlu olacaklardır³⁵.

İşlerin sevk ve idaresinin yanında sorumluluk da yetkiyi devralan kişi ya da kişilere geçmektedir³⁶. Ayrıca TTK m. 553/2’de yer alan; herhangi bir yetki devrinde yetki devredilen kişinin seçimindeki özenin belirtildiği ölçütler çerçevesinde de sorumluluğu devam edecektir³⁷. Yani yönetim yetkilerinin devredileceği kişinin seçiminde yönetim kurulunun, makul derecede özen göstermediği ispat edilirse, TTK m. 553/2 bağlamında yine yönetim kurulunun sorumluluğu doğacaktır. Örneğin yönetim yetkilerini devralan bir üçüncü kişi fiilleriyle başkalarına zarar vermişse bundan doğan sorumluluk kendisine ait olacaktır. Fakat yönetim kurulu da yetki devralan söz konusu kişinin seçiminde makul derecede özen göstermemişse bundan dolayı sorumlu olacaktır³⁸. Eğer yetki devredilen kişinin seçiminde makul derecede özen gösterildiği ispat edilirse yönetim kurulunun sorumluluğu da ortadan kalkacaktır.

Tabiidir ki devredilemez görev ve yetkileri yönetim kurulu topluca, kurul olarak kullanmak zorundadır. Söz konusu bu görev ve yetkiler bakımından hukuki sorumluluk yönetim kurulunda kalmaktadır, yani sorumluluk murahhaslara devredilmemektedir. Sorumluluğun devrinden maksat, münhasıran bir kişiye devredilen yönetim yetkilerine ilişkin olarak; o yetkinin kullanılmasından doğan zararlara ilişkindir.

³⁴ KOÇ, Alper: “Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri ile Limited Şirketlerde Müdürlerin Hukuki ve Cezai Sorumlulukları”, Onur Hukuk Bürosu, Makaleler, <http://www.onurhukuk.com/makaleler/Anonim%20Şirketlerde%20Y%3Fnetim%20Kurulu%20%3Fyyelerinin%20Sorumluluklar%3F.pdf> (Son Erişim Tarihi: 24.04.2017). 29; ŞENER. 413.

³⁵ BAHTİYAR. 378.

³⁶ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 598.; DOĞAN, Organizasyon. 116.; FRANKO. 35.

³⁷ TEKİNALP. 432, N. 16-59.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 593.

³⁸ BAHTİYAR. 223.; TEKİNALP, Ortaklık. 436, N. 16-66.

E. Yönetimin Devrinin Şartları

Yönetimin devredilebilmesi için birtakım şartlar bulunmaktadır³⁹. Bunlar esas sözleşmede hüküm bulunması, iç yönerge hazırlama, devredilemez görev ve yetkilerden olmama gibi şartlardır. Söz konusu şartlar eTTK dönemindeki yönetimin devri işlemi için öngörülmemiştir⁴⁰. Ayrıca yönetimi devredebilme yetkisine sahip organ olarak hem yönetim kurulu, hem de genel kurul gösterilmektedir⁴¹. Yeni TTK'da ise bu durum, mehz İBK'daki hükmün örnek alınarak düzenlenmesiyle oluşturulmuştur⁴².

1. Devredilmek istenen yetkilerin, yönetim kurulunun devredilemez görev ve yetkilerinden olmaması gerekir

Anonim şirketlerde yönetim yetkilerinin murahhaslara devredilebilmesinin önündeki ilk engel devredilemez görev ve yetkilere ilişkindir. Maddi engel olarak kabul edilen bu kurala göre, anonim şirket yönetim kuruluna ait devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkiler, murahhaslara devredilemez. Bu bağlamda devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkilerin tek tek irdelenmesi gerekmektedir. Ayrıca devredilemez görev ve yetkiler bakımından icra yetkisine sahip olan makam yönetim kuruludur⁴³.

2. Esas sözleşmede devre izin veren bir hüküm bulunmalıdır

Yönetim yetkilerinin murahhas üye veya murahhas müdürlere devredilebilmesi için esas sözleşmede devre izin veren bir hükmün bulunması, devrin şekli şartlarından ikincisidir⁴⁴. Bu şart 367. maddede “*Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümler...*” ibaresiyle açıkça dile getirilmiştir. Söz konusu şart, yönetim yetkilerinin devrinin geçerlilik şartıdır. Eğer şirket esas sözleşmesinde devre izin veren bir hüküm bulunmazsa, yönetim yetkilerinin devri de hiçbir şekilde geçerlilik kazanamaz⁴⁵. Murahhas atayabilme yetkisi münhasıran yönetim kurulunda olduğundan, bir de esas sözleşmede yönetim kuruluna yetki veren bir hüküm bulunmasına gerek yoktur. Buradaki hükmün,

³⁹ AKDAĞ. 84 vd.; PULAŞLI, Şirketler. 446.; DOĞAN, Organizasyon. 115.

⁴⁰ TEKİNALP. 247, N. 12-49.

⁴¹ FRANKO. 34.

⁴² DOĞAN, Organizasyon. 115.

⁴³ AKDAĞ. 146.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 540.

⁴⁴ ÜNAL, Mustafa. 69.; PULAŞLI, Şirketler. 448.; ÇEVİK. 420.

⁴⁵ TEKİNALP. 249, N. 12-52.

yönetim yetkilerinin istenildiğinde devredilebileceğine dair olması gerekli ve yeterlidir⁴⁶.

3. Yönetimin devri bir iç yönerge ile yapılmalıdır

Anonim şirketlerde, esas sözleşmede yönetim yetkilerinin devredilebileceğine dair hüküm bulunmasından sonra aranan diğer şart iç yönerge ile düzenlenme şartıdır. Yönetim yetkilerinin devrine ilişkin ayrıntılı hükümler iç yönerge ile düzenlenecektir⁴⁷.

Bilindiği üzere esas sözleşmede devre izin veren hüküm, genel ve soyut bir şekilde kaleme alınmalıdır. Bu aşamadan sonra yönetim yetkilerinin devredilmesinde inisiyatif sahibi olan organ yönetim kuruludur⁴⁸. Yönetim kurulu, esas sözleşmedeki ilgili hüküm yürürlükte kaldığı sürece yönetim yetkilerini devredip devretmemekte özgürdür. Eğer yönetim yetkilerinin devrine karar verirse; açık, anlaşılır, belirsizlik içermeyen bir iç yönerge hazırlamalı⁴⁹ ve devri buna göre yapılmalıdır. Bu durum, TTK m. 367 kapsamında emredici bir şekilde düzenlenmiştir.

II. KOMİTE VE KOMİSYONLAR

A. Genel Olarak

Anonim şirketler hukukunda yönetim kurulunun komite ve komisyonlar kurabilme yetkisi, TTK m. 366/2 hükmünden doğmaktadır⁵⁰. 366. madde, eTTK m. 318/2 hükmünün tekrarı niteliğinde olup⁵¹, güncelle uyarlanmış haldedir. Yeni hükümde eTTK hükmünden farklı olarak iç denetim amacıyla da komite ve komisyon kurulabilmesinin önünün açılmasının yanı sıra, yönetim kurulu üyesi olmayan kişilerin de komite ve komisyonlarda yer almasına müsaade edilmiştir.

Komite ve komisyonlar, esasen şirketin iç işleyişinde yönetim kuruluna ve Murahhaslara yardımcı olması amacıyla kurulur ve profesyonelliğin sağ-

⁴⁶ AKDAĞ. 84.; TEKİNALP. 249, N. 12-52.; DOĞAN, Organizasyon. 131.; AYDIN. 261.

⁴⁷ AKDAĞ. 85.; PULAŞLI, Şirketler. 447.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 604 vd.; AYDIN. 261.

⁴⁸ DOĞAN, Organizasyon. 128 vd.

⁴⁹ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 606.

⁵⁰ İlgili fıkra metni şu şekildedir: “Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir”.

⁵¹ TEKİNALP. 239, N. 12-32.

lanmasını amaçlayarak⁵² birer “*alt kurul*” olarak çalışırlar⁵³. Aynı zamanda şirket organizasyonun bir parçasıdır⁵⁴ ve şirkette yürütülen iç kontrol mekanizmalarından bir tanesidir⁵⁵. Organ niteliği taşımazlar ve herhangi bir konuda karar alma yetkileri bulunmamaktadır⁵⁶. Komiteler ve komisyonlar, yönetim kurulu üyelerinin de aralarında bulunacağı kişilerden oluşturulabileceği gibi, tamamen üçüncü kişilerden de oluşturulabilir (TTK m. 366/2).

Komite ve komisyon kurulması, görev ve yetkilerine ilişkin hususların belirlenip değiştirilmesi ve komite ve komisyonların kaldırılmaları konularında yetkili organ yönetim kuruludur⁵⁷. Üstelik bu yetkiler TTK m. 375/1,b uyarınca yönetim kurulunun münhasır yetkileri arasında kabul edilmelidir⁵⁸. Zira komite ve komisyonların atanmasına karar vermek, şirketin yönetim teşkilatıyla alakalı bir konudur. Bu nedenle yönetim kurulu komite ve komisyonlarla alakalı konularda karar verme yetkisini haiz olmalıdırlar. Yönetim kurulu, komite ve komisyon kurmak zorunda değildir ve bu konuda herhangi bir zorlamaya tabi tutulamaz. Aynı şekilde, kanunda komite ve komisyon atamak için herhangi bir şekil şartı öngörülmediğinden, yönetim kurulu hiçbir şekil şartına bağlı kalmaksızın komite ve komisyon kurabilirler⁵⁹.

TTK’da zorunlu olarak öngörülen sadece bir adet komite öngörülmüştür. 378. maddede, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için “riskin erken saptanması ve yönetimi” amacıyla bir komite kurulması zorunlu tutulmuştur⁶⁰. Bu komite, diğer şirketlerde denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi üzerine zorunlu hale gelir. Bu aşamada da derhal kurulması gerekir.

⁵² EMİNOĞLU, Cafer: Türk Ticaret Kanunu’nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance), 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2014. 220.; AKSOY. 46.

⁵³ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 479.; TEKİNALP. 240, N. 12-32.; EMİNOĞLU. 222.

⁵⁴ DOĞAN, Organizasyon. 77.; AKSOY. 68.

⁵⁵ Bkz: TTK m. 378 Gerekçesi.; PULAŞI, Şirketler. 437.; AKSOY. 68.

⁵⁶ AKDAĞ. 132.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 480.

⁵⁷ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 478.; DOĞAN, Organizasyon. 77.

⁵⁸ DOĞAN, Organizasyon. 182.

⁵⁹ Yönetim kurulu kararlarının yazılı olması zorunluluğunu öngören TTK m. 390/5 hükmü saklıdır.

⁶⁰ AKSOY. 67.

Komite ve komisyonlarla ilgili ayrıntılı hususlar kurumsal yönetim ilkeleri çerçevesinde düzenlenmiştir⁶¹. Bu bağlamda SPK İlkeleri uyarınca “denetim komitesi” (KYİ⁶² m. 4.5.9.) ve “kurumsal yönetim komitesi” (KYİ m. 4.5.10) adı altında iki farklı komite öngörülmüştür. İsteğe bağlı olarak ise ücret komitesi ve aday gösterme komitesi⁶³ gibi komiteler öngörülmüştür (KYİ m. 4.5.1.). Öngörülen bu komiteler payları borsada işlem gören anonim şirketler içindir. Ayrıca 5411 sayılı Bankacılık Kanunu’nun⁶⁴ 24. maddesi uyarınca bankaların da denetim komitesi, 100. maddesi uyarınca eşgüdüm komitesi kurmaları zorunludur⁶⁵. Bunlardan ziyade anonim şirketler farklı alanlara ilişkin, değişik isimlerle komiteler ve komisyonlar kurabilirler. Bunlar şirketlerin büyüklüklerine, işgal sahalarına, yönetim kurullarının istekleri ve iş yoğunluklarına göre değişiklik gösterebilirler.

B. Yönetimin Devri Ve Komite Ve Komisyonlar Arasındaki İlişki

Komite ve komisyonların kurulması ve çalışmanın konusuyla alakalı olarak en önemli mesele, komite ve komisyonların kurulmasıyla yönetimin devredilmiş olup olmayacağı meselesidir. Belirtmek gerekir ki, iki kurum birbirinden tamamen farklıdır. Aksi belirtilmedikçe, komite ve komisyon oluşturulmakla bu birimlere yönetim yetkileri devredilmiş olmaz⁶⁶. Bu nedenle komite ve komisyonlar kurulurken, yönetimin devrinde aranan şartlar aranmalıdır. Komite ve komisyonlarda yönetim kurulu üyelerinin görev almaları bu genel kuralı değiştirmez. Devre ilişkin kurallara uymayıp, sadece komite ya da komisyon kurmakla yönetim yetkilerinin devri gerçekleşmediğinden; sorumluluk da esas sahibinde, yani yönetim kurulunda kalmış olmaktadır.

Fakat komite ve komisyonlara yönetim yetkilerinin devredilmesinin önu kanunen kapanmış değildir. Yukarıda da izah edildiği üzere, komite ve komisyonlar, anonim şirkette yöneticilere yardımcı olmaları amacıyla kurulan yapılardır ve karar alma yetkileri de yoktur. Bu nedenle, yönetim yetkilerinin devriyle komite ve komisyonları karıştırmamak gerekmektedir. Öte yandan,

⁶¹ ÜNAL, Ahmet Cemil. 28.; AKSOY. 49.

⁶² RG: 03.01.2014, S: 28871.

⁶³ AKSOY. 66.

⁶⁴ RG: 01.11.2005, S: 25983.

⁶⁵ Çalışmanın ana konusunu teşkil eden kredi komitelerinin kurulması zorunlu değildir. Bu hususa daha sonra değinilecektir.

⁶⁶ PULAŞI, Şirketler. 437.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 479.; DOĞAN, Organizasyon. 79.

komite ve komisyonlara herhangi bir yönetim yetkisi devredilmek isteniyorsa, yönetim yetkilerinin devrine ilişkin kurallara uymak şartıyla, ilgili devir ya da devirler yapılabilir⁶⁷. Bu durumda sorumluluk, toplu olarak komite ya da komisyon üyesi olan herkesin üzerinde olur⁶⁸.

III. BANKA KREDİ KOMİTESİ

A. Kredi Komitesinin Genel Özellikleri

Kredi açma komitesi 5411 sayılı BanK m. 51 hükmüyle düzenleme altına alınmıştır. İlgili maddenin birinci fıkrasında açıkça belirtildiği üzere kredi açma yetkisi esasen banka yönetim kuruluna aittir. Fakat banka yönetim kurulu, 51. maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde kredi açma yetkisini kredi komitesine ya da banka genel müdürlüğüne devredebilir. Bu husus 4389 sayılı mülga Bankalar Kanunu'nda⁶⁹ da aynı şekilde belirtilmişti. 5411 sayılı kanunda da söz konusu hususa, eski düzenlemedeki hükümler korunarak yer verilmiştir⁷⁰.

Kredi açma yetkisinin kredi komitesine devri, BanK m. 51/2 hükmünde “*Yönetim kurulu kredi açma yetkisini Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde kredi komitesine veya genel müdürlüğe devredebilir*” şeklinde yer almaktadır. Burada genel müdürlüğe devredilen kredi açma yetkisi üzerinde durulmayacaktır. BanK m. 51/2 hükmünde ayrıca, “*Kredi komitesinin oluşumu ile çalışma ve karar alma esasları Kurulca belirlenir*” ifadesine yer verilmiştir. “Kurul” ibaresinden Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun anlaşılması gerektiği BanK m. 3'te belirtilmiştir. Kurul da kanundan aldığı bu yetkiyi kullanarak kredi açma yetkisinin kredi komitesine devredilmesi hususunu “Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliğin”⁷¹ (Yönetmelik) 5., 6. ve 7. madde hükümlerinde düzenleme altına alınmıştır⁷².

⁶⁷ EMİNOĞLU, 222.

⁶⁸ DOĞAN, Organizasyon. 235.

⁶⁹ RG: 23.06.1999, S: 23734.

⁷⁰ Bkz: BanK m. 51 Gereğesi.

⁷¹ RG: 01.11.2006, S: 26333.

⁷² DOĞRUSÖZ, Hanife: Banka Yöneticilerinin ve Hakim Ortaklarının Şahsi Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010. 98.; ALICI, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, 2007. 549.; REİSOĞLU, Seza: Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt I, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007. 674.; YAHYAĞLU, Güran: Bankacılık Hukuku. Gazi Kitabevi, Ankara, 2012. 120.

Genel kural, kredi açma yetkisinin esasen banka yönetim kurulunda olmasıdır. Yönetim kurulu bu yetkisini kendisi kullanabileceği gibi genel müdürlüğe ya da kredi komitesine devredebilmektedir. Bu hususa karar verme yetkisi de banka yönetim kurulunun tekelindedir⁷³. Ancak bu tekel yetkisi, banka ana sözleşmesinde kredi komitesinin kurulmasının emredici bir şekilde öngörülmediği durumlarda söz konusu olur⁷⁴. Eğer banka ana sözleşmesinde kredi açma yetkisinin bir kredi komitesine devredilmesi zorunlu tutulmuşsa, yönetim kurulu bu kurala uymak durumunda olacaktır.

Burada önemle belirtmek gerekmektedir ki, yönetim kurulu kredi açma yetkisini kullanırken veya kredi açma yetkisini devretmesi esnasında; Yönetmeliğin 5. maddesinin 1. fıkrası gereği, genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Önerinin içeriğine ilişkin ise; “*hesap durumu belgesi alınması zorunluluğu bulunan krediler için, genel müdürlüğün kredi açılmasına ilişkin önerilerinde, kredi talebinde bulunanların mali tahlil ve istihbarat raporlarının ekli olması*” konusunda bir zorunluluk getirilmiştir. Ancak buradaki yazılı öneri şekli bir etkiye sahiptir. Yani yönetim kurulu, kredi açma yetkisini kredi komitesine devrederken genel müdürlüğün yazılı önerisindeki hususlara bağlı kalmak zorunda değildir⁷⁵. Burada genel müdürlüğün yazılı önerisinin aranmasındaki amaç, yönetim kurulunun söz konusu devir işlemini daha makul bir şekilde değerlendirip karara bağlayabilmesi için önem arz etmektedir⁷⁶.

Kredi komitesine yapılan yetki devrinin sınırlarından bir tanesi Yönetmelik m. 5/2 ile çizilmiştir. Kredi komitesine yapılacak devirde, her bir gerçek veya tüzel kişiye kullandırılacak kredi miktarı için ancak özkaynakların yüzde onuna kadar kredi verme yetkisi devredilebilir. Bu hüküm emredici bir şekilde düzenlendiğinden; banka yönetim kurulu, kredi komitesine, herhangi bir gerçek veya tüzel kişi için özkaynakların yüzde onunu aşacak şekilde kredi açma yetkisini devredemez. Burada dikkat edilmesi gereken husus, yüzde onluk sınırın kredi komitesinin açabileceği kredilerin genel üst sınırı olmamasıdır. Kredi komitesi yetki devrini üzerine alırken, bu yetkiyi ancak her bir kredi müşterisi için özkaynakların yüzde onuyla sınırlı olacak şekilde alabilir⁷⁷. Ta-

⁷³ REİSOĞLU. 674.; ALICI. 549.; DOĞRUSÖZ. 98.; GÖKTÜRK, Kürşat: Banka Yönetici ve Ortaklarının Hukuki Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013. 83.

⁷⁴ ALICI. 549.

⁷⁵ REİSOĞLU. 669.; ALICI. 546, 547.

⁷⁶ ALICI. 546.

⁷⁷ ALICI. 547.; REİSOĞLU . 671.

biidir ki yönetim kurulu bu üst sınırın atında kalacak şekilde kredi açma yetkisini devredebilir. Yönetim kurulu her bir kredi müşterisi için özkaynakların yüzde onundan daha düşük bir tavan öngörebileceği gibi, genel bir üst sınır çizerek de kredi komitesinin kullanılabileceği toplam kredi miktarını belirleyerek kredi açma yetkisini devredebilir⁷⁸. Ancak bu kuralın istisnasına da kanunda olarak yer verilmiştir. BanK m. 51/2'nin son cümlesinde belirtildiği üzere, kredi sınırlarına tabi olmayan işlemler için banka yönetim kurulu, kredi açma yetkisini herhangi bir üst sınır kuralına takılmaksızın kredi komitesine devredebilmektedir⁷⁹. Kanun, “*risksiz krediler*” konusunda belirleme yapma yetkisini tamamen banka yönetim kuruluna bırakmıştır⁸⁰. BanK m. 53'te “kredi sınırları” belirtildikten sonra m. 54 hükmünde “kredi sınırlarına tabi olmayan işlemler” düzenlenmiştir. BanK m. 51/2, c. son hükmü gereğince; kredi sınırlarına tabi olmayan işlemlere ilişkin kredi açma yetkisi, herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın kredi komitesine devredilebilecektir. Buradaki sınırları belirleme yetkisi kanunen banka yönetim kuruluna bırakılmıştır⁸¹.

Kredi açma yetkisinin kredi komitesine devredilmesi, yönetim kurulunun yazılı bir kararına dayanmalıdır. Söz konusu yönetim kurulu kararında kredi açma yetkisine ilişkin olarak “*kredinin tutarı, cinsi, alınacak teminat başta olmak üzere kredi açılmasında mutaden tespiti gereken hususları içerecek şekilde kapsam ve sınırlarının açık ve ayrıntılı olarak belirlenmiş...*” olması gerekmektedir. Bu husus Yönetmeliğin 5. maddesinin 3. fıkrasında açıkça belirtilmiştir. Yönetim kurulu, söz konusu hususları, Yönetmelik hükümlerinin dışına çıkmadan düzenlemelidir.

Kredi komitesine yapılacak yetki devrinin yazılı olarak alınması olma koşulu, esasen anonim şirket yönetim kurullarının alacakları tüm kararlar için TTK m. 390/5 hükmünde öngörülmüştür. Bu genel kural bankacılık alanında faaliyet gösteren anonim şirketler için de geçerli olacaktır. Yönetmeliğin 5. Maddesinin 3. fıkrasında bir de kredi yetkisinin devrinin, kredi açma yönünde bir karar verilmeden önce yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yani kredi açma yetkisinin devri, ancak devirden sonraki kararları bağlayacaktır.

⁷⁸ REİSOĞLU . 671.; ALICI. 548.

⁷⁹ ALICI. 549.; REİSOĞLU . 672.

⁸⁰ REİSOĞLU. 666.

⁸¹ ALICI. 549.; REİSOĞLU . 672.

B. Kredi Komitesinin Teşekkülü ve Çalışması

Kredi komitelerinin oluşturulması sürecinde yönetim kurulu müstakil bir şekilde yetkilidir⁸². Ancak yönetim kurulu tam bir serbestiye sahip değildir; zira yönetim kurulunun uyması gereken kurallar Yönetmelik ile belirlenmiştir. Kredi komitesinin nasıl oluşturulacağı Yönetmeliğin 6. maddesinde düzenlenmiştir. Bu sınırlar içerisinde kalmak şartıyla yönetim kurulu, devrin esaslarını belirleyebilir.

Banka anonim şirketlerinde kurulacak olan kredi komitesi toplam üç kişiden oluşmalıdır. Banka genel müdürü veya vekili, kredi komitesinin doğal bir üyesi olarak yer almak zorundadır. Kredi komitesinin diğer iki üyesi de yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmelidir. Söz konusu üyeler, BankK m. 25 gereğince süre hariç genel müdürlük için aranan şartları taşıyan üyeler arasından yönetim kurulunca atanır⁸³. Aynı niteliklere sahip üyelerden iki tanesi de yedek üye olarak seçilir. Kredi komitesinin bu şekilde oluşturulabilmesi için banka yönetim kurulunun dörtte üçünün olumlu oyu aranmaktadır (Yönetmelik m. 6/1). Öte yandan, Yönetmeliğin 6. maddesinin 2. fıkrasında da Türkiye’de faaliyette bulunmak isteyip burada şube açan bankaların kredi komitelerinin nasıl oluşturulacağı yer almaktadır. İlgili fıkra göre söz konusu bankalarda müdürler kurulu, aynı zamanda kredi komitesi görevini yürütmekle görevlidir.

Kredi komitesinin çalışma esasları Yönetmeliğin 7. maddesinde düzenlenmiştir. Öncelikle kredi komitesi, sadece toplantı yapmak suretiyle karar alabilmektedir. Örneğin elden dolaştırma yoluyla karar alamaz. Maddenin ilk fıkrasında komitenin ancak tüm üyelerinin katılımıyla toplanabileceği belirtilmiştir. Buna göre kredi komitesi üye çokluğuyla, yani iki üyesinin hazır

⁸² REİSOĞLU. 674.; DOĞRUSÖZ. 98.

⁸³ Söz konusu şartlar ilgili maddede şu şekilde düzenlenmiştir:

Genel müdür ve yardımcıları

MADDE 25- (1) Banka genel müdürlerinin hukuk, iktisat, maliye, bankacılık, işletme, kamu yönetimi ve dengi dallarda en az lisans düzeyinde, mühendislik alanında lisans düzeyinde öğrenim görmüş olanların ise belirtilen alanlarda lisansüstü öğrenim görmüş olmaları ve bankacılık veya işletmecilik alanında en az on yıllık meslekî deneyime sahip olmaları şarttır.

(2) Genel müdür yardımcılarının en az yedi yıllık meslekî deneyime sahip ve asgarî üçte ikisinin birinci fıkrada belirtilen alanlarda en az lisans düzeyinde öğrenim görmüş olması şarttır. Başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk veya daha üst konumlarda icraî nitelikte görev yapan diğer yöneticiler de bu Kanunun genel müdür yardımcılarında ilişkin hükümlerine tâbidir.

bulunmasıyla toplanamaz. Burada yedek üyelerin önemi devreye girmektedir. Kredi komitesinin asli üyesi olup toplantıya katılamayacak durumda olan üyeler yerine yedek üyeler toplantıya katılacaklardır. Bu durumda da kredi komitesinin ancak tüm üyeleriyle toplanabilmesi kuralının sağlanması kolaylaştırılmış olmaktadır. Kredi komitesinin toplantı gündemi genel müdür veya genel müdürün bulunmaması halinde vekili tarafından belirlenir ve üyelere duyurulur (Yönetmelik m. 7/2). Kredi komitesince kredi açılmasına karar verilebilmesi için genel müdürlüğün yazılı önerisi aranır. Buradaki yazılı önerinin de tıpkı kredi komitesine yetki devri yapılırken olduğu gibi bir bağlayıcılığının olmaması gerekmektedir. Kredi komitesinin alacağı kararların uygulamaya konulması bakımından Yönetmelik m.7/2 hükmünde ikili bir ayırım öngörülmüştür. Buna göre kredi komitesinin oy birliği ile alacağı kararlar doğrudan uygulamaya konulacaktır. Fakat komite oy çokluğuyla, yani iki olumlu oyla bir karar alırsa; bu karar ancak yönetim kurulunca da onaylanırsa uygulamaya konulacaktır. Bu durum, kredi komitesine tam manasıyla bir yetki devri yapılmadığını gözler önüne sermektedir. Zira yetki devri, devralanların devredilen yetkileri tam olarak özgür bir biçimde kullanabilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Kredi komitesinin çalışma esasları bakımından bir sınır da BanK m. 50/3 ile çizilmiştir. Buna göre kredi komitesi üyeleri; *“kendileri ile eş ve velâyeti altındaki çocuklarının veya bunlarla risk grubu oluşturan diğer gerçek ve tüzel kişilerin taraf olduğu kredi işlemlerine ilişkin değerlendirme ve karar verme aşamalarında yer alamaz ve bu hususu yazılı olarak yetkililere bildirir.”* Söz konusu üyeler, BanK m. 50/3’te belirtilen durumlarda kredi komitesi toplantılarına katılmamalı; onların yerine yedek üyeler (eğer söz konusu üye banka genel müdürü ise de vekili) katılmalıdır. Bu sınırın çizilmesindeki amaç menfaat çatışmalarının önlenmesi ve tarafsız değerlendirmelerde bulunulmasının sağlanmasıdır⁸⁴.

C. Kredi Komitesi ve TTK m. 367 Bağlamında Atanan Murahhasların Benzer ve Farklı Yönleri

Genel olarak bakıldığında, TTK m. 367 bağlamında atanan murahhaslar ile kredi komitelerinin pek çok benzer yönlerinin bulunduğu görülmektedir. Fakat aynı zamanda iki kurumun farklı özellikleri de bulunmaktadır ki; bu farklılıklar kredi komitesinde tam manasıyla bir yetki devri olduğu sonucunun doğmasını engellemektedir. Bu nedenle kredi komitesi kurulup faaliyete başladığında, gerçek anlamda bir yetki devrinin olduğu söylenemez.

⁸⁴ NOYAN, Erdal: Bankacılık Faaliyetleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007. 342.

Kredi komitesi ile Murahhaslar arasındaki benzerliklerden ilki; yönetsel yetkilerin en başta yönetim kurulunda olmasıdır. Esasen TTK m. 365'te yönetim yetkilerinin yönetim kurulunda olduğu açıkça belirtilmiş, kanuni istisnalar saklı tutulmuştur. Kanuni istisnaların bir tanesi de m. 367 kapsamında düzenlenen yönetimin devri hususudur. Benzer şekilde BanK m. 51/1 hükmünün ilk cümlesi "*Kredi açma yetkisi yönetim kuruluna aittir*" ibaresi yer almaktadır. Buradan da kredi açmaya ilişkin yönetim yetkisinin en başta banka yönetim kurulunda olduğu görülmektedir⁸⁵. İki durumda da yönetim kurulunun tasarrufta bulunması sonucunda sahip olduğu yönetim yetkileri başka kişilere/kredi komitesine devredilebilmektedir. İki kanun da söz konusu devre ilişkin usul ve esasları belirlemiştir.

Hem yönetim yetkilerinin devri, hem de kredi komitesi bakımından başka bir benzerlik; iki durumda da devrin sınırlarını yönetim organının belirleyecek olmasıdır. TTK m. 367, yönetim yetkilerinin devrini bir iç yönergeyle hazırlamak koşuluyla yönetim kuruluna bırakmıştır. Bu husus ilgili maddede "*iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler*" şeklinde belirtmiştir. Aynı şekilde kredi komitesinin oluşumu ve çalışma esaslarını banka yönetim kurulu belirleyecektir⁸⁶. Bu husus da BanK m. 51 hükmünün ikinci cümlesinde "*Yönetim kurulu; kredi açma, onay verme ve diğer idarî esaslara ilişkin politikaları oluşturmak, bunların uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak ve gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür*" ifadeleriyle belirtilmiştir. Ancak banka yönetim kurulu söz konusu düzenlemeleri yaparken Yönetmelikle belirlenen sınırların dışına çıkamayacaktır⁸⁷. Yönetim kurulunun bu görevi 4389 sayılı mülga kanunda yer almayan, 5411 sayılı kanunla getirilen yeni bir düzenlemedir⁸⁸.

Yönetim yetkilerinin devri ve kredi komitesi açısından bir diğer benzerlik ise, iki durumda da yetkiler devredildikten sonra yönetim organının bir gözetim/denetim organı hüviyetine dönüşmesidir. Yönetim yetkilerinin devri bakımından yönetim kurulunun söz konusu yetkisi TTK m. 375/1,e hükmünden kaynaklanmaktadır⁸⁹. Bu yetki yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeç-

⁸⁵ DOĞRUSÖZ. 98.; REİSOĞLU. 674.

⁸⁶ GÖKTÜRK, Banka. 84.

⁸⁷ NOYAN. 341.; DOĞRUSÖZ. 98.

⁸⁸ REİSOĞLU. 665.

⁸⁹ KARACA. 17.; PULAŞLI, Şirketler. 445.; DOĞAN, Organizasyon. 224.; KIRCA,

lemez yetki ve görevleri arasında sayılmıştır. Benzer durum kredi komiteleri için de öngörülmüştür. Kredi komitesi oluşturulduktan sonra banka yönetim kurulunun kredi komitesi üzerindeki “nezaret görevi”nin bitmiş olmayacağı bir gerçektir⁹⁰. Ayrıca Yönetmeliğin 7. maddesinin 4. fıkrasında banka yönetim kurulunun denetim görevi düzenlenmiştir. Söz konusu fıkra “Yönetim kurulu, kredi komitesinin faaliyetlerini denetlemekle yükümlüdür” denilerek banka yönetim kurulunun kredi komitesi üzerindeki denetim görevi gözler önüne serilmiş olmaktadır.

İki durum açısından son benzerlik ise atama bakımındandır. İki durumda da yetki, kullanılmadan önce genel ve soyut bir şekilde, belirlilik ilkesine uygun olarak, yönetim kurulu kararı alınması şeklinde devredilmelidir. Yönetim yetkilerinin devri bir yönetim kurulu kararı şeklinde alınmalıdır⁹¹ ve yetki devrine ilişkin hükümler önceden genel, soyut bir şekilde iç yönergeyle düzenlenmelidir⁹². Aynı şekilde kredi komitesinin oluşturulmasında da bu şekilde hareket edilmelidir⁹³. Bu durum da Yönetmelik m. 5/3 hükmünde “Yönetim kurulunca yetkinin, kredinin tutarı, cinsi, alınacak teminat başta olmak üzere kredi açılmasında mutaden tespiti gereken hususları içerecek şekilde kapsam ve sınırlarının açık ve ayrıntılı olarak belirlenmiş ve yazılı biçimde, kredi açılmadan önce devredilmiş olması gerekir.” şeklinde açıklanmıştır.

Yönetim yetkilerinin devri ve kredi komitesi açısından meydana gelen farklılıklara bakılacak olursa; en başta söz konusu atamalar yapılırken aranan şartlar yönünden bir farklılık göze çarpacaktır. Yönetim yetkilerinin devrinde aranan iki temel şart olan esas sözleşmede devre izin veren bir hükmün bulunması⁹⁴ ve devrin bir iç yönergeye⁹⁵ dayandırılarak yapılması (TTK m.

ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 592.; TEKİNALP. 437, N. 16-69.; GÖKTÜRK, Kürşat: “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Özellikle Yetki Devri Halinde Gözetim Sorumluluğu ve Hukuki Belirlilik Sorunu”. TBB Dergisi, S. 114, 187.

⁹⁰ ALICI. 547.

⁹¹ ALTAŞ, Soner: Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirketler, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015. 245.

⁹² KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 606.

⁹³ NOYAN. 340.; GÖKTÜRK, Banka. 84.; YAHYAOĞLU. 121.

⁹⁴ ALTAŞ. 245.; KENDİGELEN, Abuzer. Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler. 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2011. 220.; PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015. 964.

⁹⁵ AKDAĞ, 85.; PULAŞLI, Şirketler. 447.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 604 vd.; AYDIN. 261.

367) şartları kredi komitesi kurulurken aranmamıştır⁹⁶. Burada aranan tek şekli şart, kredi komitesinin yazılı bir yönetim kurulu kararı alınması suretiyle oluşturulmasıdır.

Kredi komitesi ve yönetimin devrinin farklılıklarından bir diğeri ise atanacak kişiler bakımındandır. Kredi komitesinin nasıl oluşturulacağı düzenlendiği Yönetmelik m. 6 hükmünde göze çarpan ilk durum, yönetim kurulu üyesi olmayan üçüncü bir kişinin kredi komitesi üyesi olamamasıdır. Oysa TTK m. 367 bağlamında yönetim yetkisinin devredilebileceği kişiler arasında, yönetim kurulu üyesi olmayan üçüncü kişiler de bulunmaktadır. Fakat burada kredi komitesi üyesi olabilecek kişiler arasında üçüncü kişiler zikredilmemiştir. Kredi komitesi üyeleri sadece yönetim kurulu üyeleri arasından seçilebileceklerdir.

Kredi komitesi ve murahhaslar arasındaki son farklılık ise çalışma süreçlerinde sahip oldukları sınırlar bakımındandır. TTK m. 367 bağlamında atanacak murahhaslar, kendilerine devredilen yetkiler bakımından münhasır yetkilidirler⁹⁷, ve tam manasıyla sorumludurlar (TTK m. 553/1). Ancak aynı şeyi kredi komitesi için söylemek güçtür. Zira en başta kredi komitesinin bir kredi açma kararı verebilmesi için, banka genel müdürlüğünün yazılı bir önerisi gerekmektedir. Bunun pratikte pek bir önemi olmadığı için söz konusu kuralın kredi komitesinin bağımsızlığını zedelediği söylenemez. Ancak Yönetmelik m. 7/4 hükmü gereğince kredi komitesi, her an yönetim kurulunun denetimi altındadır. Bu nedenle kredi komitesinin tam manada bağımsız olduğunu söylemek imkansızdır. Bir diğer husus da kredi komitesinin oy çokluğuyla verdiği kararların ancak yönetim kurulunun onayından geçtikten sonra yürürlük kazanmasıdır. Bu durum da kredi komitesinin bağımsız olmadığını açıkça göstermektedir.

IV. KREDİ KOMİTESİNİN TABİ OLACAĞI HUKUK KURALLARI

5411 sayılı Banka Hükümleri, her şeyden önce 6102 sayılı TTK hükümleri karşısında bir özel norm niteliğindedir⁹⁸. Bu durum Banka m. 2/3 hükmünden açıkça anlaşılmalıdır. Fakat iki kanunun yürürlüğe girme tarihleri arasında yaklaşık yedi sene bulunmaktadır. Ayrıca sonradan yürürlüğe giren

⁹⁶ GÖKTÜRK, Banka. 84.

⁹⁷ FRANKO. 37.

⁹⁸ GÖKTÜRK, Banka. 40.

kanun, Bank karşısında genel normları ihtiva eden TTK'dır. Bu nedenlerden ötürü, daha önce yürürlüğe girmiş olan Bankacılık Kanunu'nun değişen TTK hükümleriyle uyumlaştırılması gerekmektedir⁹⁹.

Buradaki hukuki mesele, kredi komitelerine hangi hükümlerin uygulanacağına tespiti bakımından önemlidir. Her şeyden önce TTK ile Bank hükümlerinin ya da TTK ile banka anonim şirketleri için düzenlenmiş ikincil mevzuatın nasıl bir sırayla uygulanacağı tespit edilmelidir. Bu tespit gerekliliği de kredi komitesinin oluşması aşamasında aranacak şartlar, kredi komitesinin çalışma şartları ve kredi komitesinin tabi olacağı sorumluluk rejimi açılarından önem arz etmektedir. Banka anonim şirketlerine Bank ve TTK'dan hangisinin öncelikli uygulanması gerektiğini anlamak için öncelikle TTK m. 330 hükmüne bakmak gerekmektedir. İlgili hüküm, "*özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır.*" şeklinde düzenlenmiştir. Özel kanunlara tabi şirketler arasında, madde gerekçesinde bankalar da örnek kabilinden sayılmıştır¹⁰⁰. Buradan hareketle denilebilir ki; banka anonim şirketleri için öncelikle Bank hükümleri uygulanmalıdır¹⁰¹. Bank'da düzenlenmeyen hususlar için de genel kanun niteliğinde olan TTK hükümlerine başvurulmalıdır.

Burada ikincil mevzuat açısından bir farklılık gündeme gelmektedir. Zira özel kanunlara tabi şirketler için özel kanun hükümlerinin TTK hükümlerine nazaran öncelikli uygulanmasının önünü açan TTK m. 330 hükmünün gerekçesinde belirtildiği üzere; madde metninde geçen "*özel kanunlar*" ibaresinden sadece kanunlar kastedilmektedir¹⁰². Ancak konu ile alakalı olan ikincil mevzuat niteliğindeki "*Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik*", TTK m. 210 hükmünün, 6335 sayılı kanunun¹⁰³ 13. maddesiyle değiştirildiği şekliyle dikkate alındığında; BBDK'nın söz konusu yönetmelik ile düzenleme yapabilmesinin önü açılmıştır. Bu durumda; banka anonim şirketlerine özel kanun hükümlerinden sonra, bu özel kanunlara bağlı olarak hazırlanan ve özel kanunlara uygun olarak hazırlanan ikincil mevzuatın uygulanması gerekmektedir. Daha sonra TTK'nın genel nitelikteki hükümleri uygulanabilir¹⁰⁴.

⁹⁹ ŞİT, Başak: "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Karşısında Banka Anonim Şirketi." BATİDER, C. XXVII, S: 4, 176.

¹⁰⁰ Bkz: TTK m. 330 Gerekçesi.

¹⁰¹ GÖKTÜRK, Banka. 40.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 622, 623.

¹⁰² Bkz: TTK m. 330 Gerekçesi.

¹⁰³ 30.06.2012, S: 28339.

¹⁰⁴ ŞİT. 180.

Son durumda bankaların kredi komiteleri için uygulanacak hukuk kural-ları sırasıyla; “TTK’nın tüm anonim şirketler için uygulanmasını öngördüğü emredici hükümler, Bank hükümleri, Yönetmelik, bunlarda hüküm bulunmayan hallerde de TTK’nın genel hükümleri” şeklinde sıralanabilir¹⁰⁵.

V. DEĞERLENDİRME: KREDİ KOMİTESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ ve SORUMLULUK

Kredi komitesinin hukuki niteliğinin tespiti, uygulanacak hukuk kural-larının tespiti bakımından önem arz etmektedir. Ayrıca kredi komitelerinin hangi esaslara göre kurulacağı, çalışma esaslarının belirlenmesi, nasıl bir sorumluluk rejiminin işletileceği hususları bakımından da hukuki niteliğin tespiti gereklidir. Kredi komitesi üyelerinin yönetici olarak kabul edilmesi Bank m. 3 hükmünde açıkça zikredilerek belirtilmiştir. Bu konuda tereddüt yoktur. Ancak kredi komitesinin organ olup olmadığı herhangi bir kanuni düzenleme-de yer almamıştır. Bu da meydana gelebilecek uyuşmazlıklarda nasıl bir yol izleneceğini belirsizleştirmektedir. Bu nedenle öncelikle kredi komitelerinin organ olup olmadığı belirlenmesi, daha sonra hukuki niteliğinin tespiti, en son da bu belirlemeler ışığında sorumluluk rejiminin uygulanması gerekmektedir.

A. Kredi Komitesinin Organ Niteliği

Öncelikle belirtmek gerekir ki organ kavramını tanımlı herhangi bir ka-nuni metinde yapılmamış; bu konuda tanım yapma görevi doktrine ve yar-gı kararlarına bırakılmıştır¹⁰⁶. Her tüzel kişi gibi banka anonim şirketleri de iradelerini dış dünyaya organları vasıtasıyla açıklarlar (TMK m. 50/1). Her anonim şirkette olduğu gibi banka anonim şirketleri için de yönetim kurulu ve denetim kurulu zorunlu organ olarak öngörülmüştür. Bunun yanında ihtiyari olarak organlar kurulup faaliyette bulunmaları sağlanabilmektedir¹⁰⁷.

Organ kavramı, temelde şekli organ ve maddi organ olarak ikiye ayrı-larak incelenebilir. Şekli organ; bir organın kuruluş kriterlerinin, çalışma

¹⁰⁵ ŞİT. 181.

¹⁰⁶ İZMİRLİ, Yedigâr: Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001. 17.; GÖKTÜRK, Banka. 61.; SOYKAN, İsmail Cem: Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2012. 8.

¹⁰⁷ DOĞAN, İlker: Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2009. (Danışman: Prof. Dr. Rıza AYHAN) 32.

esaslarının, kanuna uygun olarak oluşturulması durumunda meydana gelmektedir¹⁰⁸. Aynı zamanda banka anonim şirketin ana sözleşmesinde belirli bir organın kurulması öngörülmüşse¹⁰⁹, ya da resmi bir makam kararıyla zorunlu tutulmuşsa¹¹⁰, bu durumlarda da şekli anlamda bir organ meydana getirilmiş olmaktadır¹¹¹. Banka anonim şirketleri bakımından bir mekanizmanın şekli anlamda organ olarak addedilebilmesi için ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir¹¹². Maddi anlamda organ kavramı ise kanunda, ana sözleşmede ya da herhangi bir resmi makam kararında zorunlu tutulmamasına karşın yetkili organın inisiyatifiyle oluşturduğu yapılardır¹¹³. Maddi organların şekli organ olarak görünmeleri gerekmemekte olup, tüzel kişinin; yani banka anonim şirketlerinin yönetim veya temsil süreçlerinde etkin rol almaları gerekmektedir¹¹⁴. Bu noktada kredi komitelerinin şekli anlamda değil, maddi anlamda organ oldukları söylenebilir. Zira kredi komitesinin oluşturulması bakımından kanuni bir zorunluluk öngörülmemiştir. Kredi komitesi banka yönetim kurulunun inisiyatifine bağlı olarak kurulurlar. Ayrıca kredi komiteleri oluşturulduktan sonra ticaret siciline tescil edilmemektedir. Bu husus da kredi komitesinin şekli anlamda organ olmadığını göstermektedir. Fakat bu genel açıklamaların üzerinde, durumun bir de istisnası bulunmaktadır. Banka ana sözleşmesinde, kredi komitesinin kurulması ve ticaret siciline tescili emredici bir şekilde düzenlenmişse; Kanaatimizce, bu durumda kredi komitesinin şekli anlamda da organ olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

B. Kredi Komitesinin Hukuki Niteliği

Kredi komitesinin hukuki niteliğinin tespiti, meydana gelebilecek uyumsuzluklarda uygulanacak hukuk kurallarının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Kredi komitesi üyelerinin her biri Bank m. 3'te yapılan tanımlar gereği, yönetici sıfatını almaktadırlar. Aynı zamanda kredi komitesinin maddi anlamda organ olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu noktada kredi komitesinin hukuki niteliğinin tespiti gerekli bir hal almaktadır.

¹⁰⁸ ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1970. 31 vd.

¹⁰⁹ DURAL, Mustafa, ÖĞÜZ, Tufan: Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016. 252.; İZMİRLİ. 22 vd.; ÖZTAN. 32 vd.

¹¹⁰ ÖZTAN. 35 vd.; İZMİRLİ. 23.

¹¹¹ SOYKAN. 9 vd.

¹¹² GÖKTÜRK, Banka. 63.

¹¹³ SOYKAN. 14.

¹¹⁴ İZMİRLİ. 23.; GÖKTÜRK, Banka. 63, 64.

Gerek BanK ve Yönetmelik hükümlerinde, gerekse de doktrinde “kredi komitesi” adıyla anılan yapılanmaların hukuki niteliği bakımından doktrinde ya da yargı kararlarında belirtilmiş bir görüş yoktur. Kanaatimizce, isminde “komite” ibaresinin yer alması, kredi komitelerini teknik anlamda bir komite yapmaz. Zira kredi komiteleri yapıları itibariyle, teknik anlamdaki komitelerin taşıdıkları önemli özellikleri bünyesinde barındırmamaktadır. İlk bakışta kredi komitelerinin kurulması için de yetkili organ tıpkı komite-komisyon kurulmasına karar verilirken olduğu gibi, yönetim kuruludur¹¹⁵. Benzer şekilde, BanK hükümlerinde herhangi bir şekil şartının bulunmaması da komite-komisyon kurulması için şekil şartı aranmaması ile benzerdir. Yine Yönetmelik m. 7/4 hükmü ile kredi komitesinin denetlenmesi görevinin yönetim kuruluna bırakılması da genel manada komite ve komisyonlar için de var olan bir durumdur. Fakat bu benzerliklerin bulunması; kendi başlarına kararlar alabilmesi¹¹⁶ nedeniyle kredi komitelerinin salt bir komite olduğunu ortaya koymaz. Zira kredi komitelerinin oy birliğiyle verecekleri kararlar doğrudan uygulanır (Yönetmelik m. 7/4). Bu tespite gerekçe olarak en başta; komite-komisyon olarak çalışacak birimlerin karar alma yetkilerinin bulunmaması gösterilebilir¹¹⁷. Ancak kredi komitelerinin kredi açılıp açılmaması hususunda bir karar verme yetkileri bulunmaktadır¹¹⁸. Bu farklılık da kredi komitelerinin salt bir komite olarak nitelendirilmesinin önünde engel oluşturur. Aynı şekilde, komite ve komisyonların yönetim kuruluna bağımlı olarak bir alt kurul şeklinde çalışması¹¹⁹ da kredi komitelerinin bir komite olarak değerlendirilmesine mani olmaktadır. Zira kredi komiteleri bir karar alarak yönetsel bir görevi icra etmektedir.

Kredi komitesi, aslında yönetim kuruluna ait bir yetkiyi kendi bünyesine devralmaktadır¹²⁰. Kredi komitesi kurulduğunda TTK m. 367 bağlamında bir yönetimin devri işlemi de gerçekleşmiş olmaz. Zira herhangi bir yönetim yetkisinin devrinde, yetkiyi devralan kişi ya da kişiler; devraldıkları yetki bakımından tamamıyla bir serbestiye sahiptirler ve sorumluluk da bu kişilerin üye-

¹¹⁵ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 478.; DOĞAN, Organizasyon. 77

¹¹⁶ Kredi komiteleri, Yönetmelik m. 7/3 gereğince genel müdürlükten alınacak yazılı görüşle bağlı değildirler.

¹¹⁷ AKDAĞ. 132.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 480.

¹¹⁸ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 622.

¹¹⁹ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 479.; TEKİNALP. 240, N. 12-32.; EMİNOĞLU. 222.

¹²⁰ DOĞAN, İlker. 90.; KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 622.

rinde bulunmaktadır¹²¹. Ancak kredi komitesindeki durum bundan farklılıklar barındırmaktadır. Zira kredi komiteleri tam olarak yönetim kuruluna bağlı olarak çalışmadıkları gibi, yönetim kurulundan yüzde yüz bağımsız da değildirler. Oy çokluğuyla verecekleri kararların ancak yönetim kurulundan onay alabildiği takdirde yürürlük kazanması (Yönetmelik m. 7/2), kredi komitelerinin yönetim kurulundan yüzde yüz bağımsız olmadıklarını göstermektedir.

Tüm bu açıklamalardan dolayı kredi komitesinin hukuki niteliğinin tespiti zor bir hal almaktadır. Tam manasıyla komite ya da komisyon olarak nitelendirilemeyen, aynı zamanda TTK m. 367 bağlamında yetki devrine konu da olamayan kredi komiteleri kendilerine özgü bir yapıya sahiptirler. Kredi komitelerine yönetsel nitelik taşıyan bir yetki devredilmektedir. Bu nedenle kredi komitelerinin bir yönetim yetkisini devraldığı söylenebilir. Ancak BanK hükümlerinde kredi komitesinin oluşması için TTK m. 367’de aranan şartların aranmaması¹²², kredi komitelerinin oy çokluğuyla verecekleri kararların uygulanabilmesi için yönetim kurulunun onayının aranması gibi hususlar; kredi komitesine yapılan devri teknik anlamda bir yönetimin devri olmaktan çıkarılmaktadır. Bu nedenlerle, Kanaatimizce, kredi komitesine yapılan devrin “**sui generis bir yetki devri**” olarak belirlenmesi gerekmektedir. Kredi komitesi de hukuki olarak “sui generis bir komite” olarak ifade edilmesi gerekmektedir.

C. Kredi Komitesi ve Sorumluluk

Kredi komitesi, bir yönetim yetkisini devralan bir yapıdır. Çalışma esaslarının içeriğinde muhakeme yapıp bir karar verme silsilesi bulunmaktadır. Tamamen yönetim kurulunun bünyesinde çalışmaz ve maddi anlamda bir organ niteliği taşımaktadır. Bu nedenlerden dolayı da kredi komitesinin hukuki anlamda bir sorumluluğunun bulunması gerekmektedir. Tam manasıyla bir komite olmayan, aynı zamanda yönetim yetkilerinin devrinin de tam olarak gerçekleşmediği kredi komitesinin sorumluluk rejimi belirlenirken, öncelikle BanK m. 110 hükmünün işletilmesi gerekmektedir. Zira 110. maddede geçen yönetici ibaresinin kredi komitesi üyelerini de kapsadığı daha önce de ifade edilmişti. Bu durumda, kredi komitesinin bir kararıyla BanK m. 71 hükümlerinin uygulanması durumu gerçekleşirse; bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olacak şekilde kredi komitesi üyelerinin şahsi sorumluluklarına gidilecektir.

¹²¹ TEKİNALP. 419, N. 16-14.; AKDAĞ. 94.

¹²² BanK hükümleri TTK’ya nazaran özel hüküm niteliği taşıdığından, kredi komitelerinin kurulmasında öncelikli olarak uygulanır. Bu nedenle de kredi komitelerinin kurulması için, TTK m. 367’de zikredilen şartlar aranmaz.

Kanaatimizce, buradaki sorumluluk rejiminin de TTK m. 557 çerçevesinde, farklılaştırılmış teselsül ilkeleri uyarınca işletilmesi gerekmektedir¹²³.

Burada ikili bir ayırım yapmakta fayda vardır. Kredi komitesinin oy birliğiyle alacağı kararlar doğrudan uygulanacağı için, bu durumda farklılaştırılmış teselsüle tabi olacak kişiler sadece kredi komitesi üyeleri olacaklardır. Kredi komitesi, kararlarını oy çokluğuyla verdiği takdirde ise söz konusu karar ancak yönetim kurulunun onayından geçmesi ihtimalinde uygulanabilecektir. Bu durumda da farklılaştırılmış teselsülün, kredi komitesi üyesi olmayan yönetim kurulu üyelerini de içine alacak şekilde işletilmesi gerekmektedir. Sorumluluk tavanı belirlenirken, banka yönetim kurulunda yapılan görüşmeler, oylamalar, verilen kararlar gibi hususların tüm yönetim kurulu üyeleri için değerlendirilmesi gerekmektedir¹²⁴.

Kredi komitesi çerçevesinde meydana gelebilecek bir diğer sorumluluk rejimi de banka yönetim kurulu açısındandır. Zira banka yönetim kurulu, kredi komitesi kurmakla bir yetki devri yapmaktadır. Kredi komitesinin bir kararı sonucu herhangi bir zararın meydana gelmesi durumunda, yönetim kurulunun da TTK m. 553/2 kapsamında sorumlu tutulacak şekilde ilgili fıkranın işletilmesi gerekmektedir¹²⁵. Zira banka yönetim kurulu kredi komitesini kurmakla, fıkra hükmünde de belirtilen şart olan “*Kanundan veya esas sözleşmeden doğan bir görevi veya yetkiyi, kanuna dayanarak, başkasına devreden organ*” konumuna gelmektedir. Bunun sonucu olarak da, eğer kredi komitesi üyelerinin seçiminde makul derecede özen göstermedikleri ispat edilirse, banka yönetim kurulu, kurul olarak sorumlu olacaktır.

SONUÇ

Banka kredi komitesi, yönetim kurulunun ihtiyari olarak vereceği bir kararla kredi açma yetkisini üzerine alabilir. Eğer banka ana sözleşmesinde kredi komitesinin kurulacağı zorunlu olarak öngörülmüşse, yönetim kurulu bir kredi komitesi oluşturmak zorundadır. Kredi komitesi Bank m. 51’e dayanarak

¹²³ Ayrıntılı bilgi için Bkz: GÖKTÜRK, Banka. 233 vd.; DOĞAN, İlker. 90; GÖKTÜRK, Kürşat/CAN, Mehmet Çelebi: “Farklılaştırılmış Teselsülün -Özellikle -Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Cilt:2 Sayı:2 Yıl 2011, 248 vd.

¹²⁴ Yargıtay 4. HD., E: 2016/1320, K: 2016/5071, 14.04.2016 tarihli kararı: “*Hükme esas alınan 20.9.2006 tarihli bilirkişi raporunda; zararın oluşumunda, şube başkanı olan davalı ...'nın %20, şube müdür yardımcısı olan davalı .. %10, davacı bankanın %60, dava dışı bırakılan diğer kredi komitesi üyelerinin %10 oranında kusurlu oldukları belirtilmiştir.*”

¹²⁵ KIRCA, ŞEHİRALİ ÇELİK, MANAVGAT. 622.

yayımlanan “Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik” çerçevesinde kurulur ve faaliyetlerini yürütür.

Kredi komitesi banka genel müdürü veya vekilinin yanı sıra iki yönetim kurulu üyesinden oluşmaktadır. İki adet de yedek üyesi bulunur. Kredi komitelerinin faaliyetleri, kredi açılmasına karar vermektir. Bu kararını verirken genel müdürlüğün yazılı önerisinin aranması bir zorunluluk olarak öngörül-müşse de kredi komitesi bu öneriyle bağlı olmayacaktır. Oy birliği ile vereceği kararlar doğrudan uygulanır. Oy çokluğu ile vereceği kararlar ise yönetim kurulunun onayından sonra uygulanır.

Lafzen bakıldığında, kredi komitesinin teknik anlamda bir komite olduğu söylenebilir. Ancak faaliyetleri incelendiğinde ise bunu söylemek imkansızdır. Zira teknik anlamda komite olarak kurulan birimler tamamen yönetim kurulunun altında v e güdümünde çalışırlar. Komitelerin karar alma yetkileri de bulunmamaktadır.

Teknik anlamda bir komite olarak addedilemeyecek olan kredi komitesinin TTK m. 367 bağlamında bir yetki devri işlemine tabi olarak oluşturulduğu düşünülse de, bu durum da gerçeği yansıtmamaktadır. Zira yönetim yetkilerinin devri tam manasıyla murahhasın özgür hareket edebilmesini beraberinde getirmelidir. Ancak kredi komiteleri her ne kadar kendi başlarına karar alabilseler de tam manasıyla özgürlükleri yoktur. Bu nedenle kredi komitelerine yapılan atamalar için sui generis bir yetki devri vardır denilebilir. Aynı şekilde kredi komitesinin hukuki niteliğinin de sui generis bir komite olarak belirlenmesi gerekmektedir. Sorumluluk rejimi bakımındansa kredi komitesi üyeleri, yönetici olduklarından dolayı farklılaştırılmış teselsül ilkesi çerçevesinde sorumludurlar. Yönetim kurulu da kredi komitesinin atanması bakımından TTK m. 553/2 çerçevesinde sorumludur.

KAYNAKÇA

AKDAĞ GÜNEY, Necla: Anonim Şirket Yönetim Kurulu, 2. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2016.

AKSOY, Mehmet Ali: “Türk Kurumsal Yönetim Düzenlemeleri Kapsamında Anonim Şirket Yönetim Kurulu”. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Oğuz Kürşat ÜNAL’a Armağan. C. XVII S. 1-2, 2013,

45-76.

ALICI, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, 2007.

ALTAŞ, Soner: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketler, 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.

AYDIN, Fazıl: En Son Değişiklikler ile Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Anonim Şirketler, Bilge Yayınevi, Ankara, 2013.

BAHTİYAR, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 10. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2016.

BARLASS, İrfan: Anonim ve Limited Ortaklıklarda Kanuni Temsilcilerin Vergisel Sorumluluğu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.

BİLGİLİ, Fatih, DEMİRKAPI, Ertan: Şirketler Hukuku Dersleri, 4. Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2015.

CAN, Mehmet Çelebi: “Banka Yönetim Kurulu Üyesi Olarak Tüzel Kişi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi” Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 1, 27-64.

ÇEVİK, Orhan Nuri, Uygulamada Şirketler Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2002.

DOĞAN, Beşir Fatih, Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, Vedat Kitapçılık. İstanbul, 2011. (Doğan, Organizasyon).

DOĞAN, Beşir Fatih: “Yönetim Kurulunun Devredilemez Yetkileri ve Yönetim Yetkisinin Devri”. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 18(2), 609-640. (Doğan, Yönetim).

DOĞRUSÖZ, Hanife: Banka Yöneticilerinin ve Hakim Ortaklarının Şahsi Sorumluluğu. Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

DOĞAN, İlker: Banka Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2009. (Danışman: Prof. Dr. Rıza AYHAN).

DURAL, Mustafa, ÖĞÜZ, Tufan. Kişiler Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2016.

EMİNOĞLU, Cafer: Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Cor-

porate Governance),12 Levha Yayınları, İstanbul, 2014.

GÖKTÜRK, Kürşat: “Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Özellikle Yetki Devri Halinde Gözetim Sorumluluğu ve Hukuki Belirlilik Sorunu”. TBB Dergisi, S. 114, 179-200. (Göktürk, Gözetim).

GÖKTÜRK, Kürşat; CAN, Mehmet Çelebi: “Farklılaştırılmış Teselsülün -Özellikle -Dış İlişki Bakımından Anlamı ve Bankacılık Kanununun Şahsi İflas Sorumluluğu İle Karşılaştırılması”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S.2, Yıl 2011, 247-282.

GÖKTÜRK, Kürşat: Banka Yönetimi ve Ortaklarının Hukuki Sorumluluğu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013. (Göktürk, Banka).

FRANKO, Nisim: “Anonim Şirketlerde Murahhas Azanın Hukuki Durumu”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, BTHAE Yayınları, Ankara, 33-47.

İZMİRLİ, Yedigöze: Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi ve Hukuki Sonuçları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2001.

KARACA, Bedir: Anonim Ortaklıklarda Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.

KENDİGELEN. Abuzer: Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2011.

KIRCA, İsmail; ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal; MANAVGAT Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. 1. Ankara: BTHAE Yayınları, Ankara, 2013.

NOYAN, Erdal: Bankacılık Faaliyetleri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2007.

ÖZTAN, Bilge: Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara, 1970.

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 4. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, Ankara, 2016. (Pulaşlı, Şirketler).

PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015. (Pulaşlı, Şerh).

REİSOĞLU, Seza: Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt I, Yaklaşım Yayınları, Ankara, 2007.

SOYKAN, İsmail Cem: Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu, 12 Levha Yayınları, İstanbul, 2012.

ŞENER, Oruç Hami: Teorik ve Uygulamalı Ortaklıkları Hukuku Ders Kitabı, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.

ŞİT, BAŞAK: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Karşısında Banka Anonim Şirketi.” BATİDER, C. XXVII, S: 4, 175-205.

TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Baskı, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2015.

ÜNAL, Ahmet Cemil: “CEO’nun Konumunun Mukayeseli Hukuk Açısından Değerlendirilmesi”. Legal Hukuk Dergisi, 12(133), 19-44.

ÜNAL, Mustafa: “Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması”. BATİDER, XI(3), 49-89.

YAHYAOĞLU, Güran: Bankacılık Hukuku, Gazi Kitabevi, Ankara, 2012.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5857b37b45_2396.01167371

(Son Erişim Tarihi: 19.12.2016).

Koç, A. (“Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulu Üyeleri ile Limited Şirketlerde Müdürlerin Hukuki ve Cezai Sorumlulukları”, Onur Hukuk Bürosu, Makaleler, <http://www.onurhukuk.com/makaleler/Anonim%20Şirketlerde%20Y%3Fnetim%20Kurulu%20%3Fyyelerinin%20Sorumluluklar%3F.pdf>

(Son Erişim Tarihi: 24.04.2017).